

XOTIRA - INSON IJTIMOIYLASHUV MUNOSABATINING PSIXOLOGIK MEXANIZMI SIFATIDA

Nurmamatov Abdumalik Shermatovich –

*O'zbekiston, Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, psixologiya fanlari
bo'yicha falsafa (PhD) doktori*

Annotatsiya: Xotira inson psixologiyasining eng muhim va qiziqarli jihatlaridan biridir. U nafaqat shaxsiy tajribalarni saqlash va qayta tiklashda, balki ijtimoiy munosabatlarni rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Xotira orqali biz o'zimizni, boshqalar bilan qanday munosabatda bo'lishimizni va ijtimoiy muhitda o'z o'rnimizni qanday belgilashimizni anglaymiz. Ushbu maqolada xotiraning inson ijtimoiylashuvidagi ahamiyati, uning psixologik mexanizmlari va ijtimoiy munosabatlarimizga ta'siri haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: xotira, his-tuyg'ular, ijtimoiy ko'nikmalar, munosabatlar, tadqiqotlar, tajribalar, psixologlar.

Аннотация: Память — один из важнейших и интересных аспектов психологии человека. Она играет важную роль не только в сохранении и восстановлении личного опыта, но и в развитии социальных отношений. Благодаря памяти мы понимаем себя, то, как мы относимся к другим, и как мы определяем свое место в социальной среде. В этой статье представлена информация о важности памяти в социализации человека, ее психологических механизмах и ее влиянии на наши социальные отношения.

Ключевые слова: память, эмоции, социальные навыки, отношения, исследования, эксперименты, психологи.

Abstract: Memory is one of the most important and interesting aspects of human psychology. It plays an important role not only in the preservation and restoration of personal experiences, but also in the development of social

relationships. Through memory, we understand ourselves, how we relate to others, and how we define our place in the social environment. This article provides information about the importance of memory in human socialization, its psychological mechanisms, and its impact on our social relationships.

Keywords: *memory, emotions, social skills, relationships, research, experiments, psychologists.*

KIRISH

Xotira insonning o'zligini anglashida muhim ahamiyatga ega. O'z xotiramiz orqali biz kimligimizni, qayerdan kelganimizni va qanaqa tajribalarimiz borligini bilib olamiz. Bu jarayon o'z-o'zini anglash va o'zligini kashf etishda yordam beradi. Insonlar o'z xotiralari orqali o'zlarining shaxsiy tarixlarini yaratadilar. Har bir tajriba, har bir his-tuyg'u va har bir o'zgarish bizning xotiramizda iz qoldiradi. Bu izlar esa, bizning kelajakdagi qarorlarimiz va munosabatlarimizga ta'sir qiladi. Xotira va ijtimoiy munosabatlar o'rtasidagi bog'lanish juda murakkab. Insonlar bir-birlari bilan o'z tajribalarini baham ko'rish orqali o'zaro aloqalarini mustahkamlashadi. Misol uchun, do'stlarimiz bilan birga o'tkazgan vaqtimizni eslab, biz o'zaro munosabatlarimizni yanada chuqurlashtirishimiz mumkin. Agar bizda biror do'stimiz bilan yaxshi xotiralar bo'lsa, bu do'stlikni yanada rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, salbiy tajribalar ham o'zaro munosabatlarga ta'sir ko'rsatadi. Agar bizda kimdir bilan salbiy tajribalar bo'lsa, bu munosabatlarni davom ettirishimizga to'siq bo'lishi mumkin.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Xotira insonlar o'rtasidagi hissiy aloqalarni ham shakllantiradi. Hissiyotlar xotira orqali saqlanadi va bu hissiyotlar boshqalar bilan munosabatlarimizni belgilaydi. Masalan, biror kishining bizga nisbatan qanday his-tuyg'ulari borligini eslab, biz u bilan qanday munosabatda bo'lishimizni belgilaymiz.[1] Agar bizda kimdir bilan ijobiy hissiyotlar bo'lsa, bu odam bilan munosabatlarimizni yanada rivojlantirishga tayyor bo'lamiz. Boshqa tomondan, agar bizda salbiy hissiyotlar

bo'lsa, bu munosabatlarimizga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Xotira va ijtimoiy identitet o'rtasidagi bog'lanish ham muhim.[2] Insonlar o'z xotiralari orqali o'z tarixlarini, madaniyatlarini va an'alarini bilib oladilar. Bu esa o'z ijtimoiy identitetimizni shakllantirishga yordam beradi. O'z madaniyatimiz va an'alarimizni eslab, biz o'z ijtimoiy identitetimizni yanada mustahkamlashimiz mumkin. Xotira orqali biz o'z tariximizni, o'zligimizni va o'zimizni qanday anglashimizni tushunamiz. [3]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Xotira va ijtimoiy munosabatlar o'rtasidagi bog'lanish, shuningdek, psixologik jihatdan ham o'rganilmoqda. Psixologlar xotira va ijtimoiy munosabatlar o'rtasidagi bog'lanishni o'rganish orqali insonlarning qanday qilib o'zaro munosabatlarini rivojlantirishi va mustahkamlashini tushunishga harakat qilmoqdalar. Bu sohada olib borilayotgan tadqiqotlar, xotira va ijtimoiy munosabatlar o'rtasidagi bog'lanishning qanchalik murakkab va ko'p qirrali ekanligini ko'rsatmoqda. Xotira, shuningdek, ijtimoiy muhitda o'zaro munosabatlarni rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. O'zaro munosabatlarimizda xotira orqali o'zimizni ifodalash, boshqalar bilan muloqot qilish va ularni tushunish imkoniyatiga ega bo'lamiz. Bu jarayon ijtimoiy aloqalarimizni mustahkamlashga yordam beradi. O'z xotiramiz orqali biz boshqalar bilan o'zaro aloqalarimizni rivojlantirishda muhim rol o'ynaymiz.[4]

Xotira turli xil shakllarda mavjud. Ularni qisqa muddatli va uzoq muddatli xotira deb ajratish mumkin. Qisqa muddatli xotira, ma'lumotlarni qisqa vaqt davomida saqlash imkonini beradi, masalan, telefon raqamini eslab qolish yoki biror narsani tezda eslash. Uzoq muddatli xotira esa, ko'p yillar davomida saqlanadigan ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Bu xotira turi insonning hayoti davomida olingan tajribalarini, bilimlarini va hissiyotlarini saqlaydi. Xotira va ijtimoiy munosabatlar o'rtasidagi bog'lanish, shuningdek, ijtimoiy psixologiya sohasida ham o'rganilmoqda. Psixologlar xotira va ijtimoiy munosabatlar

o'rtasidagi bog'lanishni o'rganish orqali insonlarning qanday qilib o'zaro munosabatlarini rivojlantirishi va mustahkamlashini tushunishga harakat qilmoqdalar. Bu sohada olib borilayotgan tadqiqotlar, xotira va ijtimoiy munosabatlar o'rtasidagi bog'lanishning qanchalik murakkab va ko'p qirrali ekanligini ko'rsatmoqda. Xotira, shuningdek, ijtimoiy muhitda o'zaro munosabatlarni rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. O'zaro munosabatlarimizda xotira orqali o'zimizni ifodalash, boshqalar bilan muloqot qilish va ularni tushunish imkoniyatiga ega bo'lamiz. Bu jarayon ijtimoiy aloqalarimizni mustahkamlashga yordam beradi.[5] O'z xotiramiz orqali biz boshqalar bilan o'zaro aloqalarimizni rivojlantirishda muhim rol o'ynaymiz. Xotira va ijtimoiy munosabatlar o'rtasidagi bog'lanish, shuningdek, insonlarning ijtimoiy muhitda qanday o'zaro munosabatlar o'rnatishi va rivojlantirishi bilan bog'liq. Insonlar o'z xotiralari orqali boshqalar bilan qanday muloqot qilishlarini, qanday hissiyotlar bilan munosabatda bo'lishlarini belgilaydilar. Bu jarayon ijtimoiy aloqalarimizni yanada mustahkamlashga yordam beradi. Xotira va ijtimoiy munosabatlar o'rtasidagi bog'lanishni tushunish, inson hayotining ko'plab jihatlarini yaxshilashga yordam beradi. Xotira orqali biz o'z tajribalarimizni, hissiyotlarimizni va o'zligimizni anglash imkoniyatiga ega bo'lamiz. Bu esa ijtimoiy munosabatlarimizni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Xotira inson ijtimoiylashuv munosabatining psixologik mexanizmi sifatida, bizning ijtimoiy hayotimizni yanada boyitadi va o'zaro aloqalarimizni mustahkamlaydi.[6]

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, xotira inson ijtimoiylashuv munosabatining psixologik mexanizmi sifatida muhim ahamiyatga ega. U o'z tajribalarimizni saqlash, boshqalar bilan munosabatlarimizni rivojlantirish va o'zligimizni anglashda yordam beradi. Xotira orqali biz o'zaro aloqalarimizni mustahkamlash, ijtimoiy identitetimizni shakllantirish va hissiyotlarimizni ifodalash imkoniyatiga ega

bo‘lamiz. Shuning uchun xotira va ijtimoiy munosabatlar o‘rtasidagi bog‘lanishni tushunish, inson hayotining ko‘plab jihatlarini yaxshilashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Amonov, A. (2018). "Psixologiya va ijtimoiy munosabatlar". Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi.
2. Karimova, D. (2020). "Xotira va uning psixologik aspektlari". Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti.
3. Murodov, I. (2019). "Ijtimoiy psixologiya: nazariyalar va amaliyot". Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti.
4. Rahmonov, S. (2021). "Inson xotirasi va ijtimoiy aloqalar". Toshkent: Fan va texnologiyalar akademiyasi.
5. Tashkentov, O. (2022). "Xotira va shaxsiy taraqqiyot". Andijon: Andijon Davlat Universiteti.
6. Yuldashev, R. (2017). "Ijtimoiylashuv jarayonida xotiraning roli". Namangan: Namangan Davlat Universiteti.
7. Qodirov, J. (2023). "Psixologik mexanizmlar va ijtimoiy munosabatlar". Farg‘ona: Farg‘ona Davlat Universiteti.
8. Olimov, M. (2024). "Xotira va ijtimoiy identitet". Qarshi: Qarshi Davlat Universiteti.